Необходимост от предварителна подготовка на пациента за предстоящо клинично лабораторно изследване

Necessity for preparation of the patient for upcoming clinical laboratory analysis

Емилия Георгиева¹, Силвия Ангелова², Минко Милев³,
Юлиян Костадинов², Пламен Русев²

¹Учебно-научен сектор „Медицински лаборант“, Медицински колеж – Варна

²Катедра „Икономика и управление на здравеопазването“, Медицински университет – Варна

³Учебно-научен сектор „Медицински лаборант“, Медицински колеж – Варна

Emiliya Georgieva¹, Silvia Angelova², Minko Milev³,
Yuliyann Kostadinov², Plamen Russev²

¹Training and research sector „Medical laboratory assistant“, Medical college of Varna

²Department of Economy and Healthcare Management, Medical university of Varna

³Training and research sector „Dental technician“, Medical College of Varna

Резюме: Аналитичната и диагностичната надеждност на резултатите от клиничните лабораторни изследвания зависи в значителна степен от предварителната подготовка на пациента, съответно и от вида на изследването. Пациентът трябва да бъде подробно запознат дали преди вземането на материала за изследване трябва да бъде гладен, необходимо ли е спазването на определена диета и режим няколко дни преди това. Той трябва да е информиран за лекарствените средства, които може и не може да взема във връзка с предстоящото изследване. В момента съществуват утвърдени от СЗО критерии за поставяне на диагноза, което включва и подготовката на пациента. Статията представя анализ на мнението на пациенти, лабораторни лекари, лаборанти и общопрактикуващи лекари за нивото на предварителната подготовка на пациентите и необходимостта от обучение при предстоящо лабораторно изследване.

Ключови думи: обучение, информираност, пациенти, лабораторно изследване

Abstract: The analytical and diagnostic reliability of the results of clinical laboratory tests depend mostly on the preparation of the patient and duly to the type of study. The patient has to be fully aware if before taking the test material he has to be hungry and if it is necessary to maintain a diet regime for a few days. He must be aware of the drugs that he can and cannot take in relation to the upcoming study. There are currently approved by the WHO criteria for diagnosing, which includes the preparation of the patient. The article presents an analysis on the views of patients, laboratory physicians, laboratory technicians and general practitioners about the level of preparation of patients and the need for training in upcoming laboratory studies.

Keywords: education, awareness, patients, laboratory testing

Въведение

Анализът на лабораторните показатели има информативно значение за болестния процес и е специфичен за много заболявания (4). Лабораторните данни могат да бъдат решаващи за изграждането на диагнозата и лечението. Най-важните аспекти на лабораторното изследване

са взимането на биологичния материал при спазване на всички правила и процедури за добра медицинска практика (1). Подготовката на пациента за лабораторно изследване е един от основните фактори, които имат решаващо значение в преданалитичния етап, регламентиран в медицинския стандарт по „Клинична лабора-

тория“ съгласно утвърден протокол, включващ и дейността по писмени процедури за подготовка на пациентите за изследване (3,5). Той трябва да е информиран (2) за редица фактори, които влияят на лабораторните резултати. Важно е допитването до медицински специалисти за условията, на които трябва да отговаря пациентът преди изследването (хранителен режим, определена диета, физическо натоварване, тютюнопушене, бременност, прием на лекарства, алкохол и др.), защото неспазването им е честата причина за несъответствие на резултатите.

Материал и методи

В проучването е изследвано мнението на 1039 респонденти. На базата на анонимна индивидуална анкета е проучено мнението на пациенти, общопрактикуващи лекари, лаборанти и лабораторни лекари, работещи в извънболничната помощ в Североизточна България, в периода юни – август 2015 г., което статис-

тически обхваща 90% от всички лабораторни специалисти в извънболничната помощ и 64% от общопрактикуващите лекари. Използвани са документален, статистически и социологически методи.

Резултати и обсъждане

Данните от проучване мнението на пациентите относно нивото на предварителната подготовка за лабораторно изследване показват, че в изследвания регион значителна част от пациентите (44,5%) са информирани от общопрактикуващите си лекари, следвани от тези, които са информирани от медицинска сестра (28%), „никой“ не е инструктирал 19% от пациентите. Информираните пациенти от специалиста, който ги е насочил, са 8,5% (Фиг. 1). Разкри се значима статистическа зависимост между населеното място спрямо областните градове и малките населени места ($\chi^2 = 17,766$, $p < 0,05$).

Фигура 1. Информирание на пациента за предстоящото лабораторно изследване по населено място (сравнителни данни)

Резултатите от проучването показват, че на лаборантите и лабораторните лекари (64,4%) „рядко“ им се е случвало да допуснат неточност в лабораторното изследване, обусловена от действията на пациента. Анкетираните, които са имали „често“ такива случаи, са 22%, а тези, които „никога“ не са имали грешка от

този тип, са 13,6% (Фиг. 2). Установи се статистически значима връзка между работата на медицинските специалисти в лабораторията и случаите на допускане на неточност в лабораторното изследване, обусловена от действия на пациента ($\chi^2 = 29,945$; $p < 0,05$). Силата на връзката е умерена ($r = 0,428$; $p < 0,01$).

Фигура 2. Допускане на неточност в лабораторното изследване, обусловена от действията на пациента

Лаборантите и лабораторните лекари, които са имали случаи на неточност в изследванията, обусловени от действията на пациента, като причина са посочили, че пациентът *не е предварително информиран* от лекаря (15,9%) за хранителния режим в деня на изследването, необходимите хигиенни мерки преди даване на урина в деня на изследването; пациентът е предварително информиран, *но не спазва хранителния режим* в деня на изследването (13,7%); *не спазва препоръката за приема на*

лекарства в деня на изследването (12,7%); *не спазва необходимите хигиенни мерки* (10,2%). С малък дял са неточности (8,3%), свързани с информираността на пациента за лекарствени интерференции. Замърсяването на урина по време на транспортиране от пациента сформира 7% от групата причини. В категорията „друго“ (2,5%) се включват: неправилно избраният час за изследване; пациентът сам решава да направи изследване, без да е информиран (Фиг. 3).

Фигура 3. Причини за неточности в изследванията, обусловена от действията на пациента

Изводи и заключение

Данните от проучването показват, че нивото на предварителната подготовка и информираността на пациента за предстоящо медико-лабораторно изследване е сравнително добро. Не малка част от пациентите (19%) не са предварително информирани преди провеждане на изследването. Това е предпоставка за създаване на информационни дилемни и други форми за повишаване на информираността на пациентите.

Спазването на определените изисквания е изключително важно за получаването на точен лабораторен резултат. Подготовката на пациента за лабораторно изследване се съобразява с назначените показатели и е наложително пациентът да даде информация, ако приема медикаменти. Затова, предвид многообразието от лабораторни показатели и аналитични методи в различните лаборатории, най-точният подход изисква предварително информиране на пациента за подготовката преди изследване от изпращащия лекар или на място в лабораторията.

Литература:

1. Кантарджиев Т., „Преданалитична фаза на клиничното изследване“, сп. Мединфо, 2011, бр. 10, стр. 1-3.
2. Европейска харта за правата на пациентите.
3. Наредба № 1 от 31 януари 2014 г. За утвърждаване на медицински стандарт „Клинична лаборатория“.
4. http://www.puls.bg/health/hot-news/news_17927.html
5. http://www.bscl.eu/docs/dokladi_cl2007.pdf/

Адрес за кореспонденция:

Доц. Емилия Георгиева, д.у.з.г.
Медицински колеж – Варна
УС: Медицински лаборант
бул. „Цар Освободител“ 84
E-mail: emiliya.georgieva@mu-varna.bg